

פרשת כי תשא

נושא השבוע: י"ג המידות

נושא השבוע

אחרי שחזר העם בתשובה מחטאם במעשה העגל, נצטווה משה לפסול לוחות חדשים ולעלות שוב אל הר סיני. האל ירד בענן אל ההר ועבר על פניו בהכריזו את מידותיו. דברי ה' מכונים אצל חז"ל "שלוש עשרה מידות" אף על פי שמדובר למעשה בשבע. המידות כוללות גם "מידות רחמים" וגם "מידות דין". שם ההוויה הכפול, ה' ה', המקדים את המידות, מציין כנראה את אחדותן של שתי המערכות בתוך האלוהות האחת. את המידות יש להבין אולי כמעין כללים או נורמות שעל פיהם צריכים לנהוג בני האדם המבקשים להידמות לאל. להלן פרשנות אחת למשמעותן: **אל רחום וחנון** – נוהג לפנים משורת הדין וחונן את החייבים בדין. **ארך אפיים** – נותן אורכה לחזור בתשובה. **רב חסד ואמת** – מרבה חסד (זוהי מידה הנדרשת מבעלי ברית, התנהגות לפנים משורת הדין מתוך ויתור הדדי מוסכם) ונאמן **נוצר חסד לאלפים** – שומר חסדו בקיום בריתו לאלפי דורות, לעד. **נושא עוון ופשע וחטאה** – סולח לכל חטאי האדם. **ונקה לא ינקה** – לא ייתן לאדם החוזר וחוטא להיפטר מהעונש המגיע לו. **פוקד עוון אבות** – מעניש עד לדור שלישי ורביעי.

מה בפרשה

- להשלמת מצוות העבודה במשכן מסופר בפרשה זו על **מחצית השקל** שכל אדם מישראל צריך לתרום, **הכיוור** לרחצת הכהנים, **שמן משחת הקודש** לכלי המשכן והקטורת. כמו כן מופיעה אזהרה על **שמירת השבת** ונמסרים **הלוחות**.

- **מעשה העגל** – כשהיה משה על ההר בנה אהרן לפי בקשת בני ישראל עגל מזהב. ה' הודיע למשה את חטא העם, ציוה אותו לרדת ואיים להשמידם. משה התחנן למענם ולאחר מכן ירד מן ההר ושיבר את הלוחות. אחר כך השמיד משה את העגל וציוה על נאמני ה' להרוג את עובדי העגל.

- **הלוחות השניים וחידוש הברית** – ה' נעתר למשה לבקשתו לסלוח לעם וציוה עליו להכין שני לוחות חדשים.

- **דיני שלושת הרגלים**.

נושאים לשיחה

ניתן לפתוח את הדיון בהסבר המידות ובמיון למידות "דין"- מידות הדנות את האדם, ומידות "רחמים"- מידות המרחמות על האדם. לאחר מכן ניתן לבקש מהתלמידים להוסיף מידות – האם חסרות לדעתם תכונות שכדאי שיהיו לאל?

בעקבות המשימה במדור "הפעלה" ניתן לשאול האם אדם יכול לשנות את התכונות שלו, או שהן קבועות ואינן ניתנות לשינוי? אם התלמידים טוענים שלא ניתן לשנות תכונות, ניתן לשאול אותם מה משמעות המושג ל"השתפר", **במה אנו יכולים להשתפר?** יתכן כי התלמידים יציינו כי ניתן להשתפר במעשים אך לא בתכונות, במקרה זה אפשר להזמין אותם לעמוד על ההבדל בין השניים.

מ

נקודת המוצא של מדרש זה היא חיפוש הסבר לפסוק "אחרי ה' אלהיכם תלכו". לאחר הבהרת הבעייתיות שבהבנת הפסוק כפשוטו, מציע המדרש פתרון פשוט: מדובר בהליכה אחרי **מידותיו** של הקב"ה.

ד

עד כאן המדרש נראה ברור ופשוט, וכאן מביא בעל המדרש דוגמאות. אם ציפינו לדוגמאות כמו: 'כפי שהאל אדיב – היה גם אתה אדיב', וכדומה, נגלה בהפתעה כי המידות המובאות כדוגמאות אינן **תכונות** אלא **מעשים**, שכן ביקור חולים אינו תכונה – אלא מעשה, וכמוהו גם ניחום אבלים והלבשת ערומים, אם כן מדוע נעשה שימוש במילה "מידה"?

ר

נראה כי אילו היה המדרש אומר "אמץ לעצמך את תכונת האדיבות, את טוב הלב, וכדומה", היינו בוודאי שואלים מיד "אבל **כיצד** לעשות זאת?" והתשובה היתה "לעשות **מעשה** שיש בו אדיבות, לעשות **מעשה** שיש בו טוב לב", המדרש "דילג" על השלב הראשון ועל השאלה שתתעורר בעקבותיו, ופתח מיד בתשובה - בדוגמאות המעשיות **המובילות** לתכונות הטובות.

ש

נראה כי המסר העיקרי ממדרש זה הוא **שמעשים** הם המקור והבסיס לשיפור תכונות ומידות. גישה זו שונה מן הגישה האחרת, המנערת את האדם מאחריות בכך שהוא לא בעל תכונות מתאימות, גישה שלצערנו, אנו נתקלים בה לא מעט. בעקבות דיון בגישות הללו, ניתן לשאול את התלמידים לדעתם, מה קודם ומוביל, **האם המעשים משפיעים על התכונות או להפך?**

פעילות נוספת

ניתן לערוך את המשחק הבא, בוחרים דמות מוכרת ויש **להגדירה** בעזרת שאלות כגון: אם הוא היה ירק – איזה ירק הוא היה? או אם הוא היה בעל חיים – איזה בעל חיים הוא היה? באופן זה הדמות מוגדרת באמצעות **האווירה והתחושה** המוקרנת ממנה. ניתן לערוך את המשחק כתחרות בין שתי קבוצות כאשר כל קבוצה צריכה לגלות את הדמות שבחרה הקבוצה השניה, או בקבוצות קטנות כשכל משתתף בוחר דמות וצריך לענות לשאלותיהם של חברי הקבוצה. פעילות זו תמחיש את ה**בעייתיות** של **הגדרת תכונות** של דמות, ומכאן ניתן לשוחח על הקושי והבעייתיות של הגדרת **מידות האל**. ניתן להציע לתלמידים להשתמש בהגדרות **מתחומים שונים**: סוגי מוסיקה, תכנית בטלוויזיה, רהיטים, צמחים ועוד.